

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Гумена Олександра Вікторовича на тему: «Розвиток аграрного страхування в Україні», подану на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування

(протокол розширеного засідання кафедри фінансів, банківської справи та страхування № 10 від «29» грудня 2025 р.)

1. Актуальність теми дисертації та її зв'язок з державними науково-технічними програмами, напрямами науково-дослідних робіт університету та кафедри, де здійснювалась підготовка здобувача. Актуальність дисертаційного дослідження зумовлена зростанням ролі аграрного сектору в економіці України та посиленням ризикового середовища його функціонування в умовах кліматичних змін, воєнних дій і трансформації фінансово-економічних інститутів. Аграрне виробництво залишається одним із ключових джерел формування валового внутрішнього продукту та експортних надходжень держави, водночас зазнаючи суттєвих втрат від природних, ринкових, інституційних і воєнних ризиків. За таких умов аграрне страхування набуває стратегічного значення як інструмент фінансового захисту, стабілізації доходів агровиробників і забезпечення сталості розвитку галузі.

Необхідність відновлення та модернізації аграрного сектору України, впровадження інноваційних і цифрових технологій управління ризиками, адаптації страхових механізмів до нових викликів воєнного та поствоєнного періоду актуалізує потребу в науковому обґрунтуванні напрямів розвитку аграрного страхування. Особливої уваги потребують питання підвищення доступності страхового захисту, удосконалення страхових продуктів, впровадження параметричних (індексних) інструментів, а також інтеграції міжнародного досвіду у вітчизняну практику.

Дисертаційну роботу виконано у 2022-2025 рр. відповідно до плану науково-дослідних робіт Уманського національного університету за темою «Концептуальні засади та механізми сталого розвитку України» (номер державної реєстрації 0121U112522). У межах зазначеної наукової теми здобувачем досліджено теоретико-методичні засади розвитку аграрного страхування, здійснено аналіз сучасного стану та тенденцій функціонування ринку аграрного страхування в Україні, а також обґрунтовано практичні рекомендації щодо удосконалення страхового забезпечення аграрного сектору з урахуванням трансформаційних, кліматичних і воєнних викликів.

2. Мета і завдання дослідження полягали у науковому визначенні теоретико-методичних засад та розробці практичних рекомендацій щодо розвитку аграрного страхування в Україні.

Для досягнення поставленої мети у дисертаційній роботі визначено та послідовно вирішено такі завдання: здійснено теоретичне узагальнення підходів до трактування сутності, ролі та значення аграрного страхування в системі

фінансового захисту аграрного сектору; систематизовано класифікацію видів аграрного страхування та визначено їх основні особливості; проаналізовано нормативно-правове та інституційне забезпечення функціонування аграрного страхового ринку; проведено оцінку сучасного стану, динаміки та тенденцій розвитку аграрного страхування в Україні; досліджено структуру та характеристику страхових продуктів аграрного страхування з урахуванням їх відповідності потребам агровиробників; виявлено проблеми та ризики розвитку системи аграрного страхового захисту в умовах трансформаційних змін; обґрунтовано стратегічні напрями вдосконалення аграрного страхування в Україні; досліджено поведінкові та мотиваційні чинники участі агровиробників у страхових програмах; запропоновано інноваційні та цифрові підходи до підвищення ефективності управління аграрними ризиками, включаючи індексні, автоматизовані та технологічно орієнтовані страхові інструменти.

3. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій. Дисертаційна робота Гумена Олександра Вікторовича відзначається високим рівнем наукової обґрунтованості та достовірності викладених положень. У роботі чітко визначено об'єкт і предмет дослідження, а також сформульовано мету та послідовно вирішено завдання, що дозволило досягти поставлених цілей. Зміст дисертації охоплює всі ключові проблемні аспекти розвитку аграрного страхування в Україні, а належний рівень обґрунтованості висновків і рекомендацій забезпечується широким використанням сучасних наукових джерел і емпіричних даних.

Це підтверджується, зокрема, використанням широкої та різноманітної інформаційної бази: законодавчих і нормативних актів, офіційних матеріалів Державної служби статистики України та Мінагрополітики, аналізом наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених, монографій, публікацій у фахових періодичних виданнях, а також даних міжнародних організацій і відкритих звітів страхових компаній.

Теоретична та методична основа дослідження базується на системному підході, методах наукового пізнання, фундаментальних положеннях економічної теорії, сучасних концепціях модернізації аграрного виробництва, а також включає застосування методів економіко-математичного моделювання.

Наукова новизна отриманих результатів підтверджується їх апробацією у фахових наукових виданнях та на численних міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях із широким географічним охопленням.

Результати дослідження мають вагомое теоретичне та практичне значення. Вони сприяють подальшому розвитку теорії та методики модернізації аграрного страхування, пропонують нові підходи до визначення, аналізу та впровадження стратегічних напрямів розвитку ринку аграрного страхування, а також містять пропозиції щодо систематизації основних інструментів державної підтримки, що забезпечують стабільність і розвиток аграрного сектору в Україні.

4. Наукова новизна одержаних результатів проведених досліджень.

Наукова новизна проведених досліджень полягає в удосконаленні теоретико-методичних положень та практичних механізмів розвитку аграрного страхування в Україні в умовах посилення ризиків і структурних трансформацій аграрного сектору.

Вперше розроблено концептуальну модель інноваційного управління ризиками в аграрному страхуванні, що інтегрує цифрову аналітику, індексні інструменти оцінки збитків та ESG-механізми, забезпечує підвищення точності прогнозування ризиків, ефективності страхових процесів і модернізацію агрострахового ринку.

Удосконалено класифікаційний апарат видів аграрного страхування шляхом інтеграції підходів за об'єктами страхування, видами ризиків, формами державної участі та організаційно-правовими моделями, що дозволяє комплексно характеризувати страхові продукти та підвищувати адаптивність системи управління аграрними ризиками.

Розвинуто науково-методичний підхід до стратегічного аналізу та обґрунтування напрямів розвитку аграрного страхування на основі інтеграції SWOT-аналізу, стратегічної карти та сценарного підходу, що забезпечує формування цільової моделі розвитку ринку з урахуванням інституційних обмежень і євроінтеграційних орієнтирів.

Удосконалено теоретико-методичні засади дослідження поведінкових чинників участі аграрних виробників у страхуванні шляхом розроблення авторської поведінково-мотиваційної моделі, яка дозволяє кількісно оцінювати готовність суб'єктів господарювання до управління ризиками та формувати диференційовані механізми стимулювання їх участі у страхових програмах.

Подальшого розвитку дістали теоретичні положення щодо сутності та ролі аграрного страхування як інституційно й технологічно організованої системи фінансового захисту аграрного сектору, доповненої параметричними інструментами та цифровими технологіями; підходи до аналізу нормативно-правового та інституційного забезпечення аграрного страхового ринку, що дозволило сформувати цілісну концепцію його регулювання й розвитку; а також аналітичні та методичні підходи до оцінювання стану, структури й ризиків аграрного страхування на основі інтеграції кількісних і якісних показників, що поглиблює наукове розуміння трансформацій ринку в умовах сучасних викликів.

5. Повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до наукових публікацій, опублікованих зі співавторами. Основні положення та результати дисертаційного дослідження викладено у 17 наукових працях, з яких:

- 5 статей – у фахових виданнях України категорії Б, 2 з яких одноосібні;
- 11 наукових праць – тези доповідей на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях, 2 з яких одноосібні;
- 1 публікація – у інших виданнях.

Загальний обсяг публікацій становить 5,25 умовних друкованих аркушів, з яких особисто автору належить 3,03 умов. друк. аркуші, що свідчить про самостійний внесок здобувача у формування наукового змісту дисертації та

результатів дослідження. Таким чином, повнота оприлюднення наукових результатів забезпечує їх доступність для наукової спільноти та підтверджує практичну значущість проведеного дослідження.

6. Список опублікованих праць за темою дисертації:

Статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України

1. Прокопчук О. Т., Харенко А. О., **Гумен О. В.**, Мирошніченко М. М., Клименко В.О., Жарун Р. Ф. Цифрові трансформації та інноваційні рішення на ринку страхових послуг України. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва* / Редкол.: О. О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. Умань : Видавець «Сочінський М. М.», 2024. Випуск 105, Ч. 2: Економічні науки, С. 106-115. DOI: 10.32782/2415-8240-2024-105-2-106-115. (ум. друк. арк. 0,70/0,16). (особистий внесок автора: здійснено обґрунтування тенденцій цифрової трансформації страхового ринку України, розроблено підходи до оцінювання впливу інноваційних технологій на ефективність страхових послуг та визначено пріоритетні напрями впровадження цифрових рішень у діяльність страхових компаній). [фахове видання; Index Copernicus (IC), crossref, Ulrich's Periodicals Directory, Google Scholar].

2. Прокопчук О. Т., Пономаренко О.В., **Гумен О. В.**, Мирошніченко М. М., Клименко В.О., Жарун Р. Ф. Трансформація страхового бізнесу під впливом цифрових інновацій та штучного інтелекту. *Збірник наукових праць Уманського національного університету* / Редкол.: О. О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. Умань : Видавець «Сочінський М. М.», 2025. Випуск 106, Ч. 2: Економічні науки. С. 90-100. DOI:10.32782/2415-8240-2025-106-2-90-100. (ум. друк. арк. 0,72/0,22). (особистий внесок автора: обґрунтовано концептуальні підходи до трансформації страхового бізнесу під впливом цифрових інновацій та штучного інтелекту, сформовано методичні підходи до оцінювання ефектів цифровізації та визначено ключові напрями адаптації бізнес-моделей страхових компаній). [фахове видання; Index Copernicus (IC), crossref, Ulrich's Periodicals Directory, Google Scholar].

3. Гумен О. В. Особливості розвитку аграрного страхування в Україні в умовах інноваційних викликів та можливостей. *Науково-практичний журнал «Агросвіт»*. 2025. № 19. С. 138-143. DOI: 10.32702/2306-6792.2025.19.138. (ум. друк. арк. 0,55). [фахове видання; Index Copernicus (IC), Google Scholar].

4. Прокопчук О. Т., **Гумен О. В.** Поведінкові та мотиваційні засади розвитку аграрного страхування в Україні. *Науково-практичний журнал «Агросвіт»*. 2025. № 22. С. 91-100. DOI: 10.32702/2306-6792.2025.22.91. (ум. друк. арк. 0,92/0,62). (особистий внесок автора: сформовано концептуальну модель впливу когнітивних, інформаційних, соціальних та мотиваційних чинників на страхові рішення аграрних виробників). [фахове видання; Index Copernicus (IC), Google Scholar].

5. Гумен О. В. Інституційні та інноваційні механізми розвитку аграрного страхування в Україні. *Науково-практичний журнал «Інвестиції: практика та досвід»*. 2025. № 19. С. 207-212. DOI: 10.32702/2306-6814.2025.19.207. (ум. друк. арк. 0,63). [фахове видання; Index Copernicus (IC), Google Scholar].

Публікації, у яких засвідчено апробацію матеріалів дисертації

6. Гумен О. В. Організаційні основи розвитку ринку страхових послуг. Теоретичні засади державного регулювання страхової діяльності. Актуальні питання сучасної економіки : матеріали XIV Всеукраїнської наукової конференції за міжнародною участю, 15 листопада 2022 р. Умань : УНУС. 2022. С. 48-50. (ум. друк. арк. 0,14).

7. Клименко В.О., **Гумен О.В.**, Мирошниченко М.М. Поведінкові аспекти взаємодії учасників страхового ринку. [*Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством* : Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції]. Частина 1. м. Полтава, 30-31 березня 2023 р. Полтава, 2023. С. 676-678. (ум. друк. арк. 0,17/0,08). (особистий внесок автора: проаналізовано поведінкові чинники взаємодії учасників страхового ринку та обґрунтовано їх вплив на ефективність страхових рішень).

8. Клименко В.О., **Гумен О.В.**, Мирошниченко М.М. Теоретична концептуалізація страхового бізнесу. [*Аспекти стабільного розвитку економіки*] : Матеріали XVIII Міжнародної науково-практичної конференції. 25 травня 2023 р. Умань : 2023. С. 17-19. (ум. друк. арк. 0,13/0,05). (особистий внесок автора: сформовано теоретичні підходи до концептуалізації страхового бізнесу та уточнено його ключові категорії й принципи).

9. Prokorchuk O.T., **Humen O.V.**, Myroshnychenko M.M. Current state and trends of property insurance in Ukrain. Актуальні питання сучасної економіки : матеріали XV Всеукраїнської наукової конференції за міжнародною участю, 15 листопада 2023 р. Умань : УНУС. 2023. С. 74-76. (ум. друк. арк. 0,13/0,06). (особистий внесок автора: досліджено сучасний стан та ключові тенденції розвитку майнового страхування в Україні, зокрема виділено агрострахування як важливу складову галузі).

10. Клименко В.О., **Гумен О.В.**, Мирошниченко М.М. Реклама та просування страхових послуг на ринку аграрного страхування. *Глобалізація та розвиток інноваційних систем: тенденції, виклики, перспективи* [Електронне видання]: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 14-15 березня 2024 р. / Держ. біотехнологічний ун-т. Харків, 2024. С. 361-363. (ум. друк. арк. 0,15/0,05). (особистий внесок автора: проаналізовано особливості реклами та просування страхових послуг на ринку аграрного страхування та визначено напрями підвищення їх результативності).

11. Прокопчук О. Т., Клименко В. О., **Гумен О. В.** Аграрне страхування: захист бізнесу в умовах сучасних викликів. *Agricultural and food Economics*. 2024: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 19-20 вересня 2024 р. Київ: НУБіП України, 2024. С. 63-64. (ум. друк. арк. 0,10/0,04). (особистий внесок автора: досліджено роль аграрного страхування у захисті бізнесу в умовах сучасних ризиків та окреслено напрями підвищення його ефективності).

12. **Гумен О.В.**, Клименко В.О., Мирошниченко М.М. Інноваційні підходи до аграрного страхування в цифрову епоху. [*Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин*] : Матеріали XX Міжнародної науково-

практичної конференції. Умань. 27 травня 2025 р. С. 25-27. (ум. друк. арк. 0,12/0,04). (особистий внесок автора: досліджено інноваційні підходи до аграрного страхування та їх впровадження в умовах цифрової трансформації).

13. Клименко В. О., **Гумен О. В.**, Мирошниченко М. М. Страхування як інструмент управління ризиками в корпоративних фінансах: сучасний стан і перспективи розвитку. Фінансові механізми забезпечення відновлення економіки України в сучасних умовах [Електронне видання] : збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, м. Ірпінь, 26 лютого 2025 року. Ірпінь, 2025. С. 340-342. (ум. друк. арк. 0,14/0,05). (особистий внесок автора: проаналізовано сучасний стан використання страхування в корпоративних фінансах та визначено перспективи його розвитку як інструменту управління ризиками).

14. Клименко В., **Гумен О.**, Мирошниченко М., Жарун Р. Сучасні підходи до аграрного страхування: виклики та перспективи. Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством : *Матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Частина 1. Полтавський державний аграрний університет. (25 березня 2025 р.). Полтава, 2025. С. 621-623. (ум. друк. арк. 0,15/0,05). (особистий внесок автора: досліджено сучасні підходи до аграрного страхування та визначено ключові виклики й перспективи його розвитку).

15. **Гумен О.В.**, Клименко В.О., Мирошниченко М.М. Інноваційна модернізація страхового ринку в Україні в умовах трансформаційної економіки. Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Розвиток фінансово-кредитних систем: виклики сьогодення», Умань, Уманський НУ. 2025 р. С. 86-87. (ум. друк. арк. 0,12/0,04). (особистий внесок автора: проаналізовано інноваційні процеси модернізації страхового ринку України та визначено напрями підвищення його ефективності в умовах трансформаційної економіки).

16. Гумен О. Фіскальні механізми стимулювання аграрного страхування в умовах глобальних ризиків. *Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін: Збірник наукових праць VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції*. (30 жовтня 2025 р., м. Полтава) / Полтавський державний аграрний університет. Полтава: ПДАУ, 2025. Т. 1. С. 411-412. (ум. друк. арк. 0,11).

Публікації в інших виданнях

17. Прокопчук О. Т., **Гумен О. В.** Розвиток системи страхового захисту в аграрному секторі економіки України : Колективна монографія [Соціально-економічні засади формування економічної системи України] / За ред. д.е.н., професора О.О. Непочатенко. Умань: Видавець «Сочінський», 2022. С. 73-77. (0,27/ 0,14 д.а.). (особистий внесок автора: здійснено аналіз сучасного стану та проблем розвитку системи страхового захисту в аграрному секторі України й обґрунтовано напрями підвищення її ефективності). [колективна монографія].

7. Теоретичне та практичне значення результатів дисертації полягає у сформованих теоретико-методичних засадах та прикладному інструментарії розвитку аграрного страхування в Україні. Запропоновані підходи забезпечують

удосконалення механізмів страхового захисту, врахування поведінкових і мотиваційних чинників учасників ринку та формування сучасної моделі розвитку аграрного страхування в умовах зростаючих ризиків.

Основні результати дослідження впроваджено у практичну діяльність:

- у діяльність СГ «ТАС», де поведінково-мотиваційна модель залучення аграрних виробників до страхових програм дозволила удосконалити бізнес-процеси, оптимізувати комунікаційні стратегії та підвищити клієнтоорієнтованість (довідка про впровадження №111/9 від 10.01.2025 р.);
- у діяльність ПП «ПФ КОНТУР», де рекомендації щодо удосконалення системи управління ризиками підвищили ефективність планування, забезпечили стабільність фінансових результатів та сприяли зміцненню стійкості підприємства (довідка про впровадження № 317/7 від 03.03.2025 р.);
- у діяльність ТОВ «СТ АГРОЗАХІД», де методичні підходи розвитку аграрного страхування сприяли підвищенню ефективності виробничого планування та забезпеченню більш високого рівня захищеності аграрного виробництва (довідка про впровадження № 177/01-01-07 від 01.04.2025 р.);
- у навчальний процес Уманського національного університету, де теоретичні положення та методичні напрацювання сприяють підвищенню якості підготовки здобувачів освіти, удосконаленню змістового наповнення навчальних дисциплін «Страхова справа», «Аграрне страхування» та «Страховий менеджмент», а також формуванню професійних компетентностей у сфері управління ризиками та страхового захисту (довідка про впровадження № 1956/01-10 від 24.09.2025 р.).

8. Дотримання принципів академічної доброчесності. Дисертація Гумена О. В. виконана з дотриманням принципів академічної доброчесності та вимог законодавства у сфері авторського права; некоректних запозичень не виявлено, усі використані джерела оформлено відповідно до норм наукової етики.

9. Характеристика структури дисертації, її мови та стилю викладення. Дисертаційна робота характеризується завершеністю, внутрішньою логічною узгодженістю та послідовністю викладення матеріалу. Структура дослідження є обґрунтованою й відповідає поставленій меті та завданням: робота складається з трьох розділів, які логічно пов'язані між собою та в сукупності забезпечують комплексне розкриття проблематики розвитку аграрного страхування в Україні.

Мова та стиль викладення матеріалу відповідають вимогам наукового стилю: текст відзначається чіткістю формулювань, логічністю побудови, термінологічною коректністю, дотриманням норм сучасної української наукової мови та послідовністю аргументації. Виклад матеріалу є зрозумілим, науково виваженим і водночас доступним для сприйняття.

Дисертаційна робота Гумена Олександра Вікторовича на тему: «Розвиток аграрного страхування в Україні», подана на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування, оформлена відповідно до вимог Державного стандарту України ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення».

Дисертація відповідає вимогам пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 (зі змінами), а також Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 № 40.

За змістом, рівнем теоретичного узагальнення та глибиною аналізу дисертаційна робота є кваліфікованою науковою працею, виконаною на високому теоретико-методичному рівні, і містить науково обґрунтовані результати розв'язання важливого науково-практичного завдання щодо розвитку аграрного страхування в Україні.

За результатами обговорення та висновків дисертаційна робота Гумена О. В. визнана завершеним самостійним науковим дослідженням, що відповідає встановленим вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування у галузі знань 07 Управління та адміністрування.

10. Дискусійні положення та зауваження щодо дисертації. Загалом позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Гумена Олександра Вікторовича на тему «Розвиток аграрного страхування в Україні», доцільно відзначити окремі дискусійні положення та зауваження, які не мають принципового характеру, не знижують наукової та практичної цінності дослідження, проте можуть слугувати підґрунтям для подальших наукових пошуків автора:

1. У роботі значна увага приділена цифровізації та інноваційним інструментам розвитку аграрного страхування. Водночас доцільним могло б бути більш детальне розкриття обмежень практичного впровадження запропонованих цифрових рішень в умовах нерівномірного доступу агровиробників до цифрової інфраструктури, особливо в регіональному розрізі.

2. Запропонована поведінково-мотиваційна модель залучення аграрних виробників до страхових програм є науково обґрунтованою та методично цілісною. Водночас дискусійним залишається питання можливостей її масштабування для аграрних підприємств різних розмірів і форм господарювання, а також врахування специфіки малих і середніх виробників у контексті регіональної диференціації ризиків.

3. У першому розділі дисертації «Теоретичні основи аграрного страхування» (параграф 1.1 «Сутність, роль і значення аграрного страхування в системі фінансового захисту аграрного сектору») представлено табл. 1.3 «Ключові виклики аграрного страхування». Для поглиблення аналітичної складової дослідження доцільним було б розширити перелік і типологізацію наведених викликів, зокрема шляхом урахування додаткових класифікаційних ознак та порівняльних підходів, що забезпечило б більш комплексне та деталізоване висвітлення проблематики.

4. У процесі аналізу нормативно-правового забезпечення розвитку аграрного страхування обґрунтовано необхідність удосконалення державної підтримки та інституційних механізмів регулювання ринку. Разом із тим, доцільним могло б бути більш ґрунтовне порівняння національних підходів із

практиками окремих країн Європейського Союзу з метою посилення аргументації євроінтеграційних орієнтирів дослідження.

5. У першому розділі дисертації «Теоретичні основи аграрного страхування» доцільним було б розширити аналіз наукових підходів за рахунок більш ґрунтовного залучення та узагальнення праць сучасних зарубіжних учених за тематикою дослідження.

6. У другому розділі роботи «Аналіз сучасних тенденцій розвитку аграрного страхування в Україні» проведено аналіз різних показників за різні часові періоди. Для формування більш цілісної та узгодженої картини дослідження доцільно було б використовувати єдиний часовий інтервал, що дозволило б підвищити методичну узгодженість аналізу та порівнянність результатів.

7. Потребує більш глибокого пояснення інституційна модель аграрного страхового ринку України, зокрема в частині механізмів взаємодії між окремими елементами моделі, розподілу функцій між ключовими учасниками та практичних інструментів координації їх діяльності, що дозволило б підвищити рівень прикладної інтерпретації наведених положень (табл. 1.13, параграфу 1.3 «Нормативно-правове забезпечення та інституційна структуризація аграрного сегменту страхового ринку України»).

8. Частина узагальнюючих висновків потребує уточнення й поглиблення аргументаційної бази, зокрема шляхом більш чіткого співвіднесення отриманих результатів із поставленими завданнями дослідження, деталізації причинно-наслідкових зв'язків та розширення кількісних і якісних доказів, що забезпечило б більш повне та переконливе обґрунтування сформульованих положень.

Разом із тим висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, не знижують її наукової та практичної значущості й можуть бути враховані автором у подальшій науково-дослідній та науково-практичній діяльності.

11. Загальний висновок. Дисертаційне дослідження, виконане Гуменом Олександром Вікторовичем на тему «Розвиток аграрного страхування в Україні», є самостійною кваліфікаційною науковою працею, у якій здійснено розв'язання актуального наукового завдання, що полягає в теоретико-методичному обґрунтуванні та розробці практичних рекомендацій щодо розвитку аграрного страхування в умовах трансформаційних, кліматичних та інституційних змін. У роботі удосконалено понятійно-категоріальний апарат аграрного страхування та запропоновано прикладні інструменти підвищення ефективності страхового захисту аграрного сектору.

Дисертація викладена логічно й послідовно з дотриманням вимог наукового стилю та принципів академічної доброчесності. Усі основні результати отримані автором самостійно, а положення новизни є обґрунтованими та узгоджуються зі змістом і логікою дослідження.

Мета, об'єкт, предмет і завдання дослідження сформульовані чітко, є науково коректними та повністю узгоджуються між собою. Поставлені завдання вирішені в повному обсязі, що підтверджується розробленими теоретичними

узагальненнями та практичними рекомендаціями щодо вдосконалення механізмів аграрного страхування, розвитку системи управління ризиками та підвищення стійкості аграрного виробництва. Структура й обсяг дисертаційної роботи відповідають встановленим нормативним вимогам.

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертації є достатньо обґрунтованими, аргументованими, характеризуються науковою новизною та пройшли необхідну апробацію на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях. У наукових публікаціях здобувача повною мірою відображено основні результати дисертаційного дослідження.

На підставі аналізу дисертаційної роботи, наукових публікацій, у яких викладено її основні результати, а також за результатами розширеного засідання кафедри фінансів, банківської справи та страхування (протокол № 10 від «29» грудня 2025 р.) встановлено, що дисертація на тему «Розвиток аграрного страхування в Україні» є завершеною самостійною науковою працею, у якій автором отримано нові науково обґрунтовані результати, що забезпечують розв'язання важливого наукового завдання у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Дисертаційна робота відповідає спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування та вимогам п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 (зі змінами) і може бути рекомендована до подання до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування галузі знань 07 Управління та адміністрування.

Головуюча на розширеному засіданні кафедри фінансів, банківської справи та страхування Уманського національного університету, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Леся БАРАБАШ

09.01.2026 р.

Підпис Леся Барабаш

ЗАСВІДЧУЮ
Завідувач канцелярії Уманського національного університету
Микола Вікторович Черненко
09.01.2026 р.

